

UNESCO MİLLÎ KOMİSYONLAR TÜZÜĞÜ

Genel Konferansın 20. Oturumunda benimsenmiştir. (*)

Giriş

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu'nun amacının UNESCO Kuruluş Sözleşmesi tarafından belirlendiği gibi, "Birleşmiş Milletler Sözleşmesi tarafından ırk, cinsiyet, dil ve din ayrımı gözetmeksizin dünya insanları için belirlenen adalet, anayasa kuralları ve insan hakları ve temel özgürlüklere evrensel saygıyı geliştirmek için eğitim, bilim ve kültür aracılığıyla milletler arasında işbirliğini teşvik ederek barışa ve güvenliğe katkı sağlamak" olduğunu gözönünde tutarak,

UNESCO'nun bu amacı başarabilmesi için, her Üye Devletteki entelektüel ve bilimsel toplumların etkin desteğine ve kamunun işbirliğine sahip olmasının önemli olduğunu göz önünde tutarak,

"Her Üye Devlet, tercihen devleti ve benzeri organları geniş ölçüde temsil eden bir Millî Komisyonun oluşumuyla; eğitimsel, bilimsel ve kültürel faaliyetlerle ilgilenen belli başlı organlarını UNESCO'nun çalışmalarıyla bağdaştırmak amacıyla özel şartlarına uygun düzenlemeler yapacaktır" ifadesini taahhüt eden UNESCO Kuruluş Sözleşmesinin 7. Maddesi tarafından oluşturulan çerçeveyi göz önünde tutarak,

UNESCO Kuruluş Sözleşmesinin 7. Maddesi gereğince kurulan Millî Komisyonların, kendi ülkelerindeki entelektüel ve bilimsel toplumları dâhil ederek, UNESCO'nun hedeflerinin daha iyi bilinmesini sağlamaya, etki alanını genişletmeye ve programlarının uygulanmasını teşvik etmeye etkili bir yolla yardım ettiğini göz önünde tutarak,

Genel Konferans çeşitli durumlarda ve özellikle 19. Oturumunda Üye Devletleri, Millî Komisyonlar aracılığıyla, UNESCO'nun programlarının oluşturulması, uygulanması ve değerlendirilmesi ile daha yakından ilişkilendirme gereğini vurguladığını ve Millî Komisyonların danışma, irtibat, bilgi ve yönetim organları olarak güçlendirilmesini ve Millî Komisyonlar arasındaki bu işbirliğinin altbölgesel, bölgesel ve bölgelerarası düzeyde geliştirilmesini tavsiye ederek,

Paris'te 20. Oturumunda toplanan Genel Konferans, 27 Kasım 1978 tarihinde işbu UNESCO Millî Komisyonlar Tüzüğünü kabul etmiştir.

Madde 1 – Amaç ve Görevler

1. Millî Komisyonların görevi, eğitim, bilim, kültür ve bilginin geliştirilmesi için çalışan çeşitli bakanlık düzeyinde birimleri, ajansları, enstitüleri, kurumları ve bireyleri UNESCO'nun etkinlikleriyle bağdaştırmaktır. Böylece her Üye Devlet,

(a) İnsanların ortak bilgi ve anlayışını geliştirmeyi, popüler eğitime ve kültürün yayılmasına yeni ivme kazandırmayı ve bilgiyi koruma, artırma ve bilginin yayılmasını hedefleyen UNESCO etkinliklerinde yer alarak, barışın, güvenliğin ve insanlığın ortak refahının sürdürülmesine katkı sağlayabilir;

(b) UNESCO'nun çalışmalarında, özellikle programlarının oluşturulmasında ve

yürütülmesinde sürekli artan bir rol oynayabilir.

2. Bu amaçla Millî Komisyonlar:

(a) Hükümetleriyle ve UNESCO'nun yetki alanları dâhilindeki sorularla ilgilenen servisler, kurumlar, enstitüler ve bireylerle işbirliği yaparlar;

(b) Kurumun ihtiyaç duyabileceği tüm entelektüel, bilimsel, sanatsal ya da idari yardımı sağlamak için UNESCO'nun programlarının uygulanması ve oluşturulmasına ulusal, resmî ve resmi olmayan kurum ve çeşitli bireylerin katılımını teşvik ederler;

(c) UNESCO'nun hedef, program ve etkinlikleri konusunda bilgi yayar ve bunlara kamunun ilgisini uyandırmaya çalışırlar.

3. Buna ek olarak ve her Üye Devletin gereklilikleri ve düzenlemelerine bağlı olarak, Millî Komisyonlar:

(a) Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP), Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) ve diğer uluslararası programların yardımıyla gerçekleştirilen UNESCO'ya tevdi edilmiş etkinliklerin planlanması ve uygulanmasında yer alabilirler;

(b) Düzenli program ya da bütçe dışı kaynaklardan finanse edilen UNESCO'nun ilanları için adayların araştırılmasında ve UNESCO burs verileceklerin belirlenmesinde yer alabilirler;

(c) Diğer Millî Komisyonlar ile UNESCO alanlarında ortak çalışmalarda bulunabilirler;

(d) UNESCO'nun genel hedefleriyle ilgili diğer etkinliklerde kendi inisiyatiflerini üstlenebilirler.

4. Millî Komisyonlar eğitimde, bilimde, kültürde ve bilgide bölgesel, altbölgesel ve karşılıklı işbirliğini geliştirmede birbirleriyle ve UNESCO'nun bölgesel ofis ve merkezleriyle, özellikle programların ortaklaşa oluşturulması ve uygulanması aracılığıyla işbirliği yaparlar. Bu işbirliği projelerin hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesiyle ilgili olabilir ve ortak araştırma, seminer, toplantı ve konferanslar, bilgi, materyal alışverişi ve karşılıklı ziyaret biçimini alabilir.

Madde II – Üye Devletlerle ilişkilerinde Millî Komisyonların Rolü

1. Her Üye Devlet kendi Millî Komisyonunun sorumluluklarını tanımlar. Genel olarak, Millî Komisyonlar:

(a) Devlet organları ve birimleri, mesleki ve diğer kuruluşlar, üniversiteler, diğer araştırma ve eğitim merkezleri, eğitim, bilim, kültür ve bilgi ile ilişkili diğer kurumlar arasında yakın bir ilişkiyi teşvik ederler;

(b) Genel Konferans'ta ve UNESCO tarafından düzenlenen diğer hükümetlerarası toplantılarda kendi hükümetlerinin temsilcileriyle işbirliği yaparlar ve hükümetlerinin bu toplantıların çalışmalarına katkılarını hazırlarlar;

(c) UNESCO programları hakkındaki gelişmeleri takip ederler ve ilgili birimlerin dikkatini uluslararası işbirliğinin potansiyel yararlarına çekerler;

(d) UNESCO ile ilgili ulusal etkinliklere ve bunların değerlendirilmesine katkı sağlarlar;

(e) Eğitim, bilim, kültür ve iletişim alanlarında kendi ülkesini ilgilendiren konular üzerine diğer ülkelerden alınan bilginin yayılmasını sağlarlar;

(f) Kalkınmanın belirli önceliklerine entelektüel odakların katkıda bulunmalarına yardım etmek amacıyla, ulusal düzeyde eğitim, bilim, kültür ve bilgi ile ilgili kurumlar arasında disiplinlerarası diyalogu ve işbirliğini teşvik ederler.

2. Her Üye Devlet tarafından yapılan düzenlemelere bağlı olarak, Millî Komisyonların aynı zamanda aşağıdaki hususları yapmaları beklenebilir:

(a) Tekbaşına ya da diğer organlarla birlikte ülkelerinde UNESCO projelerinin işleyiş ve altbölgesel, bölgesel ve uluslararası UNESCO etkinliklerine ulusal katılım için sorumluluk üstlenirler;

(b) Genel Konferanslarda veya başka toplantılarda kabul edilen kararları ve tavsiyeleri ya da çalışmalarda ve raporlarda kayıtlı hususları ulusal kurum ve kuruluşların bilgisine sunarlar; ülkenin ihtiyaçları ve öncelikleri ışığında bunların tartışılmasını teşvik ederler; ve gerekli olabilecek her türlü izleme çalışmalarını düzenlerler.

Madde III – Millî Komisyonların UNESCO'ya verdikleri hizmetler

1. Millî Komisyonlar, her Üye Devlette, UNESCO'nun ülkelerindeki kalıcı varlığını sağlarlar ve entelektüel etkinlikler alanında Kurumun uluslararası işbirliğini teşvik çabalarına katkı sağlarlar.

2. Millî Komisyonlar eğitim, bilim, kültür ve iletişim konularında ulusal gereklilikler ve öncelikler hususunda UNESCO için önemli bilgi kaynaklarıdır; dolayısıyla programlarını hazırlarken, UNESCO'nun Üye Devletlerin gerekliliklerini daha bütünüyle dikkate almasını sağlarlar. Aynı zamanda Millî Komisyonlar Kurumun standart belirleyici çalışmalarına ve programlarının oryantasyonu ve uygulanmasına, araştırma ve anketler yürütülürken görüşlerini belirterek ve bu anketlere cevap vererek katkı sağlarlar.

3. Millî Komisyonlar,

(a) medyayı ve halkı UNESCO'nun hedefleri, programları ve etkinlikleri hakkında bilgilendirirler.

(b) UNESCO'nun herhangi bir çalışma alanı ile ilişkili bireyleri ve kurumları bilgilendirirler.

4. Millî Komisyonlar,

(a) Ülkenin uzmanlaşmış topluluklarının yardım ve desteğini UNESCO adına harekete geçirerek;

(b) UNESCO'nun bazı program etkinliklerinin yürütülmesi sorumluluğunu bizzat üstlenerek;

UNESCO'nun programlarının uygulanmasına etkili bir biçimde katkı sağlayabilmelidirler:

Madde IV – Üye Devletlerin Millî Komisyonlara karşı sorumlulukları

1. Üye Devletler, UNESCO Kuruluş Sözleşmesinin 7. Maddesi gereğince, Millî Komisyonların UNESCO'ya ve Üye Devletlere karşı sorumluluklarını etkili bir biçimde yerine getirebilmelerini sağlamak için Millî Komisyonlarına gerekli statü, kadro ve kaynakları sağlamakla yükümlüdürler.

2. Her Millî Komisyon, normal olarak, ilgili grupları temsil eden bağımsız kişilerin uzmanlaşmış topluluklarına ait bireylerin yanı sıra, bakanlık birimleri ve eğitim, bilim, kültür ve iletişim konularıyla ilgili diğer organların temsilcilerinden oluşur. Millî Komisyonlar, UNESCO'nun çalışmalarına katkı sağlayabilecek Bakanlıkların, bakanlık birimlerinin, ulusal kurum ve kişilerin işbirliği ve desteğini sağlayabilmek için gerekli ölçüde üst düzey üyelerden oluşmalıdır.

3. Millî Komisyonlar, uygunluklarına göre yürütme ve daimi komiteleri, düzenleme organlarını, alt komisyonları ve diğer bağlı organları içerebilir.

4. Millî Komisyonların, etkili bir şekilde çalışabilmeleri için;

(a) UNESCO Kuruluş Sözleşmesinin 7. Maddesine ve işbu Tüzüğün maddelerine uygun olan ve Millî Komisyona tevdi olunan sorumlulukları açık bir biçimde tanımlayan, üyeliğini, çalışma koşullarını ve kullanabileceği kaynakları tanımlayan yasal bir statüye;

(b) Kalıcı bir sekreteryaya,

(i) özellikle Genel Sekreterinin, gerekli tecrübeye sahip olmak için yeterince uzun süreli atanmış, statüsü açık bir şekilde tanımlanmış yüksek düzey bir kadroya;

(ii) işbu Tüzükte belirtilen görevlerini yürütmesini sağlamak ve UNESCO'nun etkinliklerine katılımı artırmak için yeterli yetki ve finansal kaynağa;

sahip olması gereklidir.

5. Her Üye Devletin UNESCO Nezdinde Daimi Temsilciliği ile Millî Komisyonları arasında kurulacak olan yakın işbirliği önemlidir.

Madde V – UNESCO'nun Millî Komisyonlara karşı sorumlulukları

1. UNESCO Genel Direktörü, Millî Komisyonları UNESCO'nun programlarının ve etkinliklerinin oluşturulması, uygulanması ve değerlendirilmesine dâhil etmek için uygun olduğunu düşündüğü önlemleri almakla ve Millî Komisyonlar ile çeşitli bölgesel, birim, merkez ve ofisler arasında yakın bir ilişki kurulmasını sağlamakla yükümlüdür.

2. UNESCO, Millî Komisyonların kalkınmasını teşvik eder ve onları görevlerini yerine getirmeleri konusunda yapabileceği azami ölçüde gerekli kolaylıklarla;

(a) Üye Devletlere, talep etmeleri durumunda, Millî Komisyonlarını kurlmaları ya da yeniden

düzenlemeleri için tavsiye vererek veya Sekreteryaya üyeleri ya da danışma hizmetleri sağlayarak;

(b) Yeni Genel Sekreter ve Millî Komisyonun diğer çalışanları için eğitim sağlayarak;

(c) Millî Komisyonlara materyal desteği sağlayarak;

(d) Millî Komisyonlara, o Üye Devlete ziyarette bulunacak UNESCO görevlileri ve danışmanlarını ve o Üye Devlette planlanan herhangi bir UNESCO etkinliğini bildirerek;

(e) Millî Komisyonlara bilgi ve belge materyalleri sağlayarak;

(f) UNESCO'nun yayın ve belgelerinin ulusal dillerine çevrilmesi, uyarlanması ve yayılmasında; kendi yayınlarının üretilmesinde Millî Komisyonlara yardım ederek;

destekler.

3. UNESCO, Millî Komisyonlar aracılığıyla,

(a) Millî Komisyonlarla, UNESCO programında yer alan faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için gerekli olduğu takdirde, mukavelelere girerek;

(b) Ortak çıkarları tartışma, programlarla ilgili öneriler oluşturma ve belirli projelerin ortak yürütülmesini düzenleme amaçlarıyla, Millî Komisyonlar tarafından düzenlenen altbölgesel ve bölgesel toplantılar için finansal destek sağlayarak;

(c) Bu tür toplantılar için UNESCO görevlilerinin katılımı suretiyle tavsiye ve teknik destek vererek;

(d) Altbölgesel ve bölgesel toplantılarda alınan kararların takibini sağlamak için işbirliği bağlarının kurulmasını kolaylaştırarak;

(e) Millî Komisyonlar tarafından kurulan ilişki mekanizmaları için finansal ve teknik destek sağlayarak;

(f) Özellikle Genel Konferans oturumlarıyla bağlantılı olarak Genel Sekreterler toplantıları düzenlenmesini teşvik ederek;

çalışmalarını genişletebilir ve geliştirebilir.

4. UNESCO, farklı bölgelerin Millî Komisyonları arasında iletişimi teşvik eder; bu amaçla;

(a) Belirli sorunlar üzerinde düşünce ve deneyim alışverişi için tüm bölgelerden Genel Sekreterler grupları arasında toplantılara;

(b) Millî Komisyonların Genel Sekreterlerinin bölgelerarası kolektif danışmalarına;

(c) Başka bölgelerdeki Millî Komisyonların konferanslarına gözlemci göndermek isteyen Millî Komisyonlara;

(d) Farklı bölgelerin Millî Komisyonları tarafından yürütülen ortak proje ve etkinliklere sağladığı desteğini sürdürür ve artırır.

—————
(*) Bakınız 20 C/Kararlar, sf. 116-19.